

Revolutionernes tid er måske forbi

Af: Janus Neumann

Professor Per Fibæk Laursen giver et vidende og på alle måder velskrevet indblik i pædagogikkens og didaktikkens historie. Et indblik, der leder frem til i dag, hvor vi står helt uden revolutionære tendenser i skoleverdenen.

Denne bog er allerede omtalt på folkeskolen.dk i en artikel fra den 15. august 2020. Derfor vil denne anmeldelse primært koncentrere sig om de pointer, som bogens historiske fremstilling munder ud i, nemlig vores egen tid, og begrunde, hvorfor bogen bør indgå i pensum på læreruddannelsen som en grundbog i den verden, som mange af os fortsat finder stor glæde ved at være beskæftiget i. Det til trods for at tiden ved Gud ikke er forbigået skoleverdenen i stilhed. Tværtimod. Bogen understreger en fuldstændig uomgængelig præmis, nemlig at skolen er en del af det omkringliggende samfund, og at skolen følger historien. De samfundstendenser, der rører sig uden om skolen, finder vej ind i klasseværelserne, hvor tendenserne gradvist indlejres om end i meget forskellige tempi og med vekslende effekt.

På det helt basale plan er bogen ualmindeligt godt skrevet. Den hviler på en omfattende viden om skolehistorie, pædagogik og didaktik, og Per Fibæk Laursen besidder den for en videnskabelig forfatter ikke helt uvæsentlige kompetence at formulere det komplekse på enkle måder, der fanger læseren og giver indsigt. Det bliver nævnt en passant, at et vist grundlæggende kendskab til den pædagogiske verden vil være en fordel, når man går i gang med bogen, og selv om gennemgangen af de i alt tre didaktiske revolutioner bliver ganske omfattende, så samler Per Fibæk Laursen op i bogens sidste del.

Her peger han på de samfundstendenser, der rører sig i Danmark i dag, og han forholder sig yderst kritisk til en eventuel påstand om, at i undervisningen - eller den tekniske didaktik, som den kaldes - skulle udgøre en ny revolution i sig selv. Det mener Per Fibæk Laursen ikke, der er belæg for at påstå. Vi har ikke forskning, der måtte retfærdiggøre den antagelse. Han betragter i højere grad den tekniske didaktik som en kortvarig trend. En herlig kontroversiel og ligefrem påstand, der nok skal finde sine modstandere blandt bogens læsere. Den tekniske didaktik

rummer ikke de samme bærende elementer, som var grundlaget for de tre forudgående revolutioner, og derfor kan den ikke kvalificeres som en sådan, mener Per Fibæk Laursen. Der er efter hans bedste overbevisning ikke udsigt til, at it vil forbedre undervisningen i skolen nævneværdigt. Tankevækkende, og man behøver ikke at være entydigt enig eller uenig for den sags skyld.

Per Fibæk Laursen er grundig og velargumenteret, og har man kendskab til hans øvrige forfatterskab, vil hans ligefremme og dog velafbalancerede skrivestil ikke overraske. Han virker ikke skråsikker, og det skaber for mig at se en signifikant troværdighed. Mod bogens slutning samler han op på de seks kendetegn, han er kommet frem til som værende gældende for de tre didaktiske revolutioner, men erkender i sidste ende, at visse af disse kendetegn kan indeholde den svagheit, at man ikke endegyldigt kan konkludere, at de er eklatant nødvendige for en egentlig revolution. En modig gendrivelse, der kunne hive tæppet væk under store dele af bogens øvrige indhold, men hvert kendetegn er naturligvis uddybet, så det giver mening i konteksten, og derfor udfylder denne lidt overraskende argumentatoriske bagdør sin berettigelse til fulde.

Dertil kommer det obligatoriske svirp til den skolepolitik, vi ser praktiseret i dag, "... internationale undersøgelser viser, at det, som virker kvalitetsforbedrende i skolesystemer som det danske, ikke er styring, test og kontrol, men gode muligheder for lærernes autonome kompetenceudvikling". Den kunne egentlig godt tåle en gentagelse. Sammenholdt med at den neoliberalistiske tankegang, der i takt med samfundsudviklingen har fundet vej ind i skolen, har de "uheldige konsekvenser", at de let fører til negative psykiske effekter hos eleverne, mistrivsel, skolevægring og segregering. Jo, det er faktisk ret uheldigt. Særligt for eleverne.

Konklusionen her er, at skolen historisk set har klaret sig bedst i de perioder, hvor politikerne lod lærerne og øvrige fagfolk om skoleudviklingen og blandede sig mest muligt udenom. Det virker for nuværende til at have lange udsigter.

Nu forholder det sig muligvis således, at du, der læser denne anmeldelse, får noget, der kunne afstedkomme en hidtil ukendt diagnose, ved lyden, synet eller henvielsen til synlig læring. Det må du så lige bide i dig for en kort bemærkning, for Per Fibæk Laursen inddrager den seneste version af John Hatties liste over effektive virkemidler i undervisningen.

Her ser vi lærerens såkaldte "self-efficacy", altså lærerens forventninger til sig selv, elevernes vurdering af egne præstationer og lærerens vurdering af elevernes præstationer som henholdsvis nummer et, to og tre.

Her blev min interesse vakt, fordi det konkluderes, at "et godt læringsmiljø blandt andet (er) kendetegnet ved, at lærere og elever har positive forventninger til sig selv og hinanden". En konklusion, der forekommer så indlysende, men dog synes at ligge så uendelig fjernt fra de politikere, forskere og såkaldte meningsdannere, der de senere år har forsøgt at sætte dagsordenen for den danske folkeskole. Ingen nævnt og ingen glemt. De tiltag, som den seneste reform har haft til hensigt at tvinge ned over skolen, har for mange haft den stik modsatte effekt, og det ved Per Fibæk Laursen, der på ingen måde er imponeret over resultaterne, hvilket han lader læseren vide. Det gør godt, synes jeg.

Jeg plæderede indledningsvist for, at bogen skulle indgå i læreruddannelsens pensum, nok fortrinsvis på tredje og fjerde år. Den giver indsigt. Den giver læseren noget at tænke over, og den giver et fyldigt billede af vores skolehistorie og dermed også vores danmarkshistorie, for de to historier går hånd i hånd. Alt dette fortalt af en forfatter, der behersker det enkle og det subtile svære kunst, og som først og fremmest har en viden om skoleområdet, som er få forundt. Så er det i og for sig ligegyldigt, at vi ikke har en fjerde didaktisk revolution lige om hjørnet. Lad den bare vente, til vi har fået styr på tingene igen og atter kan samle tankerne om det revolutionære.

Ny bog om skolen gennem tiderne: Det går bedst, når det går langsomt

Fakta

Titel

Didaktiske revolutioner

Forfatter

Per Fibæk Laursen

Pris

275

Sider

316

Forlag

Hans Reitzels Forlag